

22/11/00

บาลีไวยากรณ์
Pali Grammar
 อำนาจ ทาป็น
 ป.ธ.๖, พธ.บ.(รัฐศาสตร์), ร.ม.(รัฐศาสตร์)

รายละเอียดของวิชา

- รหัสวิชา   ๐๐๐ ๑๔๕
- ชื่อรายวิชา   **Pali Grammar**
- หน่วยกิต   ๒ หน่วยกิต (๒-๐-๖)
- หลักสูตร   พุทธศาสตร์บัณฑิต
- หมวดวิชา   วิชาแกนพระพุทธศาสนา

จุดมุ่งหมายของรายวิชา

- เพื่อให้รู้ความเป็นมาและพัฒนาการของภาษาบาลี มีกัรนำหลักไวยากรณ์ไปใช้ในการแต่งและแปลภาษาบาลี โดยสามารถใช้ไวยากรณ์ภาษาบาลีเป็นหลักในการศึกษาภาษาบาลีได้อย่างถูกต้อง

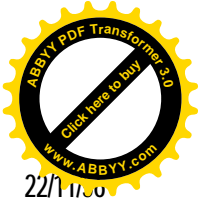

วัตถุประสงค์ของรายวิชา

1. รู้และเข้าใจความหมาย ลักษณะเฉพาะ ความสำคัญและคุณประโยชน์ของภาษาบาลีได้
2. อธิบายกฎเกณฑ์ไวยากรณ์ภาษาบาลีได้
3. ถ่ายทอดความรู้เรื่องหลักไวยากรณ์ภาษาบาลีให้ผู้อื่นเข้าใจได้
4. อธิบายความต่างกันระหว่างภาษาบาลีกับภาษาอื่น ๆ ได้
5. ตระหนักถึงคุณค่าของภาษาบาลีในฐานะเป็นภาษาบันทึกคัมภีร์พระพุทธศาสนา

คำอธิบายรายวิชา

- ศึกษาการเขียน การอ่านภาษาบาลี ฐานกรณ์ การออกเสียง พยัญชนะสังโยค การเชื่อมอักษรด้วยสนธิกริโยปกรณ์ ประเภทและวิธีแจกคำนาม สังขยา อพยยศัพท์ กิริยาอาชยาด นามกิตต์ กิริยากิตต์ สมาสและตัทธิต

การวัดผลประเมินผล

• จิตพิสัย	๑๐	- ๓
• พุทธิพิสัย	๒๐	- ๑๐
• ทักษะพิสัย	๑๐	- ๓
• กลางภาค	๒๐	- ๑๐
• ปลายภาค	๔๐	- ๔๐

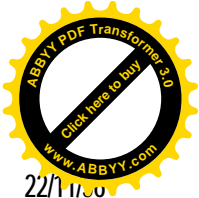

พุทธิพิสัย

- รายงานเดี่ยว
- คัดลอกหนังสือบาลีไวยากรณ์ ทั้ง ๔ เล่ม รายละเอียด มคอ.๓
- ลงในสมุดด้วยลายมือของตนเอง
- ส่งภายในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ พร้อมตรวจทานลายมือ

ภาษาที่ทรงใช้ประกาศพระพุทธศาสนา

- สมมาสมพุทธิปิ เตปิฏกํ พุทธวจนํ ตนฺตี อารุणेปฺนโต
มาคธกาสาณเมว อารีเปลิฯ

- (อภิ.วิ.อ. ๒/๔๑๕)

ความเป็นมาของการศึกษาภาษาบาลี

- ดินแดนชมพูทวีป
- ชาวมคธ / ภาษามคธ คือ ภาษาบาลี
- มาตรํ ปิตฺรํ หนฺตฺวา .....อนิโฆ ยาติ พราหฺมณเณฯ
- ตณฺหา ชเนติ ปุริสํ / อสฺมิมาน

- (พ.ธ. ๒๕/๒๙๔-๒๙๕)

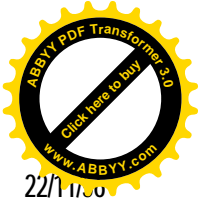

แผนการศึกษาทางพระพุทธศาสนา

๑. ปรัชญา
๒. ปฏิบัติ
๓. ปฏิเวธ

ศีล

๑. คัมภีร์ศีล
๒. วิปัสสนาธุระ

ประวัติผู้บรรยาย

- ชื่อ อำนาจ ทาปิน
- วิทยฐานะ น.ธ.เอก,ป.ธ.๖,พธ.บ.(รัฐศาสตร์),ร.ม.(รัฐศาสตร์)
- ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ,หัวหน้าฝ่ายวางแผนและวิชาการ
- ฉายา มหาอำนาจ

มหา

- มหันโต จ มหันโต จ = มหา
- ใหญ่ ยาว คับ ถอดไม่ออก

มหาเบริญญ

อานิสงค์ของความจน

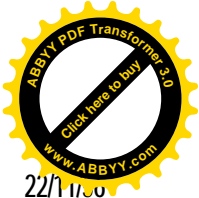

ช้างฟ้าห้อง

อมิจจา บาลี นี่แสนยาก มันลำบากเหลือแสนสุดแสนเช่ญ
 นั่งท่องจำตำราเจ้าทุกเช้าเย็น เพื่อความเป็นมหาไชรั้ตั้งใจปอง
 ถึงจะยากเพียงไรไม่เคยบ่น เกิดเป็นคนต้องสู้ได้ ไม่เป็นสอง
 ได้มหาไชรั้ เหมือนได้ทอง ฉะนั้นต้องขยันหมั่นฝึกตน
 ตั้งใจเรียนเพียรให้แน่คำแม่สั่ง จึงเป็นดัง พลังใจ ให้ฝึกฝน
 เรียนเกิดลูกเพื่อวันหน้าตาของคน เรามั่นจนเรียนให้ได้ชายชั่งมันฯ

ภาษาไทย

- แม้จะเป็นภาษาคนละครดลูกกับภาษาบาลี แต่ก็รับเอาคำบาลี มาใช้ในภาษาไทยไม่น้อย อาจกล่าวได้ว่ามากกว่าภาษาอื่นๆ ที่นำมาใช้ในภาษาไทยในปัจจุบัน เช่น ภาษาอังกฤษ แต่เมื่อนำมาใช้ในภาษาไทยแล้ว ก็มีการเปลี่ยนรูป เปลี่ยนเสียง เปลี่ยนความหมาย
- หรือที่เรียกว่าการกลายรูป กลายเสียง กลายความหมาย

คำราชาศัพท์

- พระเนตร หมายถึง ดวงตา (บาลี เนตต)
- พระกรรณ หมายถึง หู (บาลี กถฺณ)
- พระทนต์ หมายถึง ฟัน (บาลี ทนฺต)
- พระบาท หมายถึง เท้า (บาลี ปาท)
- พระพาหา หมายถึง แขน (บาลี พาหา)
- พระเศียร หมายถึง หัว (บาลี เสฺร)

ชื่อจังหวัด อำเภอ

- บุรีรัมย์ แปลว่า เมืองที่น่ายินดี
แยกเป็น บุรี (เมือง) + รมณ (น่ายินดี, อันเขาพึงยินดี)
- ปทุมธานี แปลว่า เมืองแห่งดอกบัว
แยกเป็น ปทุม (ดอกบัว) + ธานี (เมือง)
- นนทบุรี แปลว่า เมืองที่สนุกสนาน
แยกเป็น นนท (สนุก) + บุรี (เมือง)

ชื่อ/นามสกุล

- นิตินทร แปลว่า ผู้ทรงไว้ซึ่งความเที่ยงธรรม
แยกเป็น นิติน (เที่ยงธรรม) + ทร (ทรงไว้)
- ศิลธรรม แปลว่า
แยกเป็น ศิล ( ) + ธรรม ( )

บุคคล ๔ ประเภท

ทำไมจึงสูญพันธ์

ประโยชน์จากการเรียนบาลี

- เป็นการรักษา ตันติภาษา คือ ภาษาอันดั้งเดิม ภาษาที่เป็นแบบแผน อันมีไวยากรณ์เป็นหลัก
- ทำให้แปลพระไตรปิฎกที่เป็นภาษาบาลีได้ดี
- ทำให้เข้าใจในข้อธรรมข้อธรรมได้แจ่มแจ้งดี
- ทำให้เข้าใจในภาษาไทยได้ดี
- ทำให้ อ่าน สวด และแปล สูตรปาฐะต่าง ๆ ได้ดี

บาลี

๑. มาจาก ปาล ธาตุ ในความรักษา
๒. ลง ณี ปัจจัย
๓. ธาตุมี ล เป็นที่สุด ลง ณี ลบ ณ สำเร็จรูปเป็น ปาลี
๔. แปลว่า รักษา
๕. พุทธวจน ปาเลตติ ปาลี
๖. แปลว่า ภาษาที่รักษาไว้ซึ่งพระพุทธรพจน์

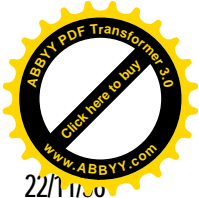

ไวยากรณ์

- ๑. มาจาก วิ บทหน้า กร ธาตุในการกระทำ
- ๒. ลง ยุ ปัจจัย
- ๓. แปลง อี เป็น เอ
- ๔. เอา เอ เป็น เอยฺย (เวย)
- ๕. ทีฆะ อ ที่ เอยฺย เป็น อา
- ๖. แปลง ยุ เป็น ธณ แล้วลงการันต์สะกด

ไวยากรณ์

- ๗. แปลว่า กระทำให้แจ้ง
- ๘. ยี่ ปกรณ์ พยากรณณ สมปยุตตุนติ เวยยากรณ์
- ๙. แปลว่า ปกรณ์อันเป็นเครื่องกระทำให้แจ้ง

บาลีไวยากรณ์

- บาลี วยากรโรตติติ ปาลิเวยยากรณ์
- แปลว่า ปกรณ์อันเป็นเครื่องกระทำให้แจ้งซึ่งบาลี

คำสอนในพระพุทธศาสนา

๑. พระไตรปิฎก
๒. อรรถกถา
๓. ฎีกา
๔. ออนุฎีกา

ประเมินความรู้ก่อนเข้าสู่บาลี

การอ่านภาษาบาลี

- พยัญชนะที่เป็นตัวพยัญชนะโดดๆ ยังไม่ได้อาศัยสระอยู่ จะมีการอ่านออกเสียงสระ ?
- สระ อะ
- เช่น ก, ข, ค, ฉ, ง อ่านว่า
- กะ ขะ คะ ฉะ งะ

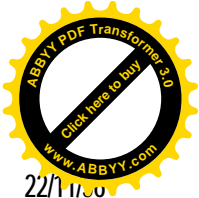

การอ่านภาษาบาลี

- พยัญชนะที่ไม่ได้อาศัยสระและพยัญชนะตัวถัดมาจะมีตัวพินทุ (.) หรือจุดวางกำกับอยู่ใต้พยัญชนะตัวถัดมานั้น พยัญชนะตัวถัดมาจะทำหน้าที่เป็นตัวสะกดเมื่ออ่านออกเสียงเป็นภาษาไทยก็จะมีไม้หันอากาศกำกับอยู่ด้วยเช่นกัน เช่น ธมฺมณฺญ อ่านว่า ธัมมัญญ

- สรณฺงกโร, ธมฺมจารी, กณฺญา, จรณสมฺปนฺโน

การอ่านภาษาบาลี

- พยัญชนะที่อาศัยสระอยู่ และพยัญชนะตัวถัดมาจะมีพินทุ (.) หรือจุดวางกำกับอยู่ใต้พยัญชนะ ตัวถัดมานั้น ก็ให้อ่านออกเสียงเป็นตัวสะกดธรรมดา เช่น ปกฺโกเสณฺติ
อ่านว่า ปักโกเสนติ

- ปุตฺโต, ปิณฺทปาโต, ปุณฺโณ, เสฏฺฐี

การอ่านภาษาบาลี

- คำที่มี ตฺวา ตฺวาน เป็นตัวสะกด ซึ่งวางกำกับอยู่สุดท้าย จะต้องอ่านออกเสียง ตฺ ซึ่งเป็นตัวสะกดของ คำหน้า ตฺ นั้น ให้ออกเสียง ตฺ (ตะ) ด้วย ซึ่งจะมีการออกครึ่งเสียง (ออกเสียงสั้นๆ) เช่น ทตฺวา อ่านว่า ทัดตะวา , ทตฺวาน อ่านว่า ทัดตะวานะ

- กตฺวา, กตฺวาน

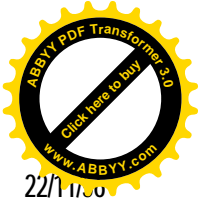

การอ่านภาษาบาลี

- ยังมีศัพท์ที่ทำหน้าที่เป็นตัวสะกดและต้องออกเสียงในตัวของมันเอง ด้วย โดยออกเสียงครึ่งเสียง เช่น ตสฺมา อ่านว่า ตั๊สสะหมา

- กสฺมี, ตฺณหี, สกฺยปฺตุโต

การอ่านภาษาบาลี

- พยัญชนะที่ไม่ได้อาศัยสระอยู่แต่มีนิคคหิต (อ)วางกำกับอยู่ข้างบน นิคคหิตนั้น จะต้องอ่านเป็น อัง เช่น
อหฺ อ่านว่า อะหัง

- ตฺวํ, อรหฺ, พุทฺธํ, สรณํ

การอ่านภาษาบาลี

- พยัญชนะที่อาศัยสระอยู่ และมีนิคคหิต (อ) วางกำกับอยู่ข้างบน นิคคหิตนั้นจะต้องอ่านเป็น ง เช่น ปสฺสึ อ่านว่า ปัสสิง

- กเรสฺสึ, กิ

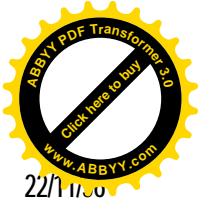

การอ่านภาษาบาลี

- พยัญชนะที่อาศัยอยู่ใน เอยย ก็ให้ออกเสียง โยยะ สั้น เช่น กเรยย อ่านว่า กะโรยะ
- ปาหุเนยโย, อาหุเนยโย, ทกฺขิเนยโย

บทที่ ๑

- บาลีไวยากรณ์

บาลีไวยากรณ์แบ่งเป็น 4 ภาค

๑. อักษรวิธี
๒. วจิวภาค
๓. วากยสัมพันธ์
๔. ฉันทลักษณ์

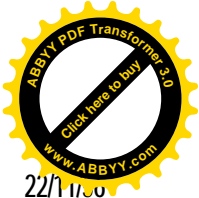

อักขรวิธี

- ๑. สมัญญานุกรณ คือ แสดงชื่ออักษรที่เป็นสระและพยัญชนะ พร้อมทั้งฐานกรณ์
- ๒. สนิธิ คือ ต่ออักษรที่อยู่ในคำอื่น ให้เนื่องเป็นคำเดียวกัน

วจีวิภาค

- ๑. นาม
- ๒. อักษรยศัพท์
- ๓. สมาส
- ๔. ตัทธิศ
- ๕. อาชยาด
- ๖. กิตก์

วากยสัมพันธ์

- ประพันธ์ผูกคำพูดที่แบ่งไว้ในวจีวิภาคให้เข้าประโยคเป็นคำเดียวกัน

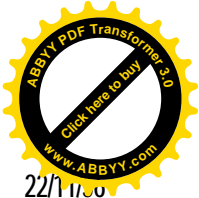

ฉันทลักษณ์

- แสดงวิธีแต่งฉันทลักษณ์ คือคาถา

สัมัญญาภิธาน

- เนื้อความของถ้อยความทั้งปวง หมายรู้ด้วยอักขระ
- เช่น โจร กับ โจล
- ความเป็นผู้ฉลาดในอักขระ ซึ่งเป็นอุปการะในการที่จะใช้ถ้อยคำ และทำให้ผู้อื่นเข้าใจตามความประสงค์ของตนได้ถูกต้อง

อักขระ

- เลียงก็ตี(สระ) ตัวหนังสือก็ตี(พยัญชนะ) ชื่อว่าอักขระ
- อักขระ แปลว่า ไม่รู้จักสิ้น และเป็นของแข็ง

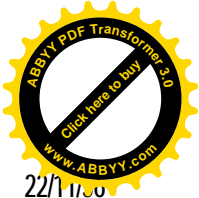

อักษร

- อักษร
- สัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย สำหรับใช้แทนเสียง
- ในภาษาบาลีมี ๔๑ ตัว แบ่งออกเป็น ๒ คือ
  ๑. สระ มี ๔ ตัว
  ๒. พยัญชนะ มี ๓๗ ตัว

สระVSพยัญชนะ

- สระ ชื่อว่า นิสสัย เพราะเป็นที่อาศัยของพยัญชนะ (ทำให้พยัญชนะออกเสียงได้)
- พยัญชนะ ชื่อว่า นิสสิต เพราะต้องอาศัยสระจึงจะออกเสียงได้ (โดยปกติจะไม่มีเสียง)
- สระและพยัญชนะ ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันและกัน

สระ ๔ ตัว

- อ, อา, อิ, อี, อุ, อู, เอ, โอ
- ออกเสียงได้ตามลำพัง และทำให้พยัญชนะออกเสียงได้
- สระเสียงสั้น รัสสระสระ อ, อิ, อุ
- สระเสียงยาวที่สระสระ อา, อี, อู
- สระเสียงผสม สังยุตตสระ เอ, โอ
- อ + อิ = เอ / อ + อุ = โอ

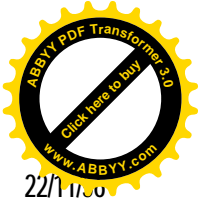

พยัญชนะ ๓๓ ตัว

๑. พยัญชนะวรรณยุกต์ ๒๕ ตัว คือ

ก, ข, ค, ฉ, ง,	ก	วรรณยุกต์
จ, ฉ, ช, ฉ, ณ,	จ	วรรณยุกต์
ฎ, จ, ฐ, ฉ, ณ,	ฎ	วรรณยุกต์
ต, ถ, ท, ธ, น,	ต	วรรณยุกต์
ป, ผ, พ, ภ, ม,	ป	วรรณยุกต์

๒. พยัญชนะอวรรณยุกต์ ๘ ตัว คือ ย, ร, ล, ว, ส, ห, ฟ, °

ฐาน VS กรณ

- ฐาน คือ ที่ตั้งที่เกิดของเสียง
- กรณ คือ อวัยวะทำเสียง
- กรณกระทบฐาน

ฐาน

• ฐาน คือ ที่ตั้งที่เกิดของเสียง มี ๖ คือ

๑. กณฐ	คอ
๒. ตาล	เพดาน
๓. มุทธา	ปุ่มเหงือก/ครีษะ
๔. ทนุโต	ฟัน
๕. โอมฐ	ริมฝีปาก
๖. นาลิก	จมูก

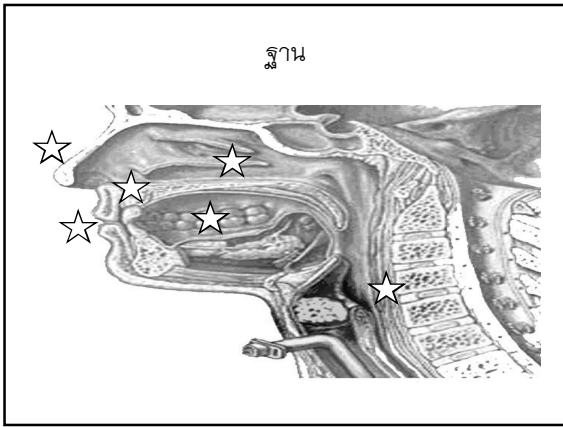

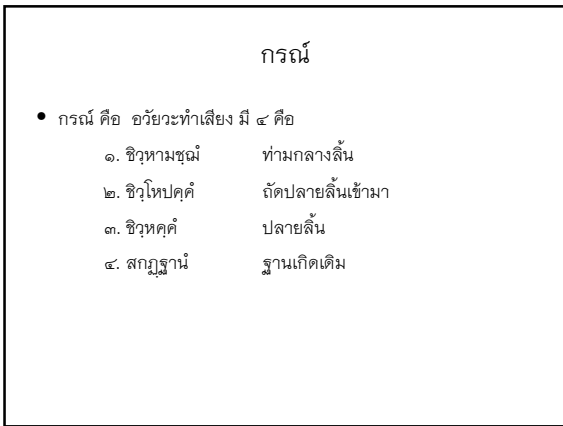

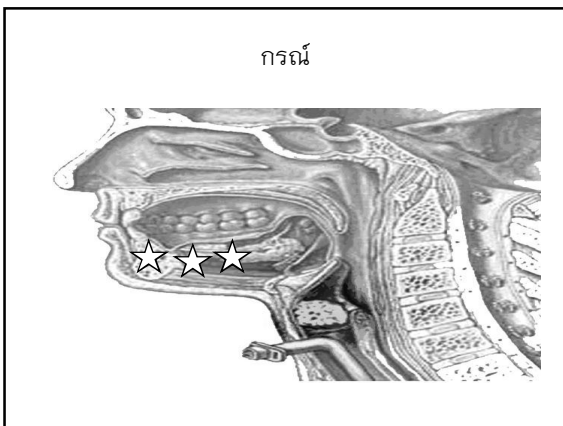

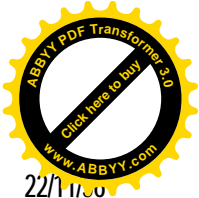

22/11/00

ฐาน VS กรณ ในอักษร

อ, ฮา, ก, ข, ค, ฉ, ง, ห	กณฺโฐ	สกณฺฐานํ
อิ, อี, จ, ฉ, ช, ฉ, ญ, ย	ดาลุ	ชิวหามชณฺ
ฎ, จ, ฑ, ฒ, ณ, ร, ฬ	มฺหธา	ชิวโหปคฺคํ
ด, ถ, ท, ธ, น, ล, ส	ทนฺโต	ชิวหคฺคํ
อุ, อู, ป, ฟ, พ, ภ, ม,	โฏฐ	สกณฺฐานํ
	อํ	นาลิก
เอ กณฺธดาลุไซ,	โฏ โฏฐโฏฐไซ,	ว ทนฺโตมฺฐไซ

โฆส & อโฆส

- โฆส คือ พยัญชนะที่ออกเสียงดังก้องมีเสียง ห แกม ได้แก่ พยัญชนะที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ ในวรรคทั้ง ๕ คือ ค ฉ ง, ช ณ ญ, ฑ ฒ ณ, ท ธ น, พ ภ ม, และ ย ร ล ว ห ฬ รวม ๒๑ ตัว
- อโฆส คือ พยัญชนะที่ออกเสียงไม่ดังก้อง ได้แก่ พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๒ ในวรรคทั้ง ๕ คือ (ก ข, จ ฉ, ฎ จ, ต ถ, ป ฟ และ ส รวม ๑๑ ตัว)
- นิคคหิต ท่านผู้รู้ศัพท์ศาสตร์ประสงค์เป็น โฆส ส่วนนักปราชญ์ฝ่ายศาสนาประสงค์เป็น โฆสาโฆสวิมุตติ

ลิลิต & ฐนิต

- พยัญชนะที่ถูกฐานของตนหย่อน ชื่อ ลิลิต
- พยัญชนะที่ถูกฐานของตนหนักบั่นลือเสียงดัง ชื่อ ฐนิต
- พยัญชนะที่ ๑ ที่ ๓ ในวรรคทั้ง ๕ (ก ค, จ ช, ฎ ฑ, ต ท, ป พ,) เป็นลิลิต
- พยัญชนะที่ ๒ ที่ ๔ ในวรรคทั้ง ๕ (ข ฉ, ฉ ฉ, จ ฉ, ถ ธ, ผ ภ,) เป็น ฐนิต ในคัมภีร์กระจายเภทแสดงไว้ว่า พยัญชนะที่ลุล วรรค ๕ ตัวเป็นลิลิต

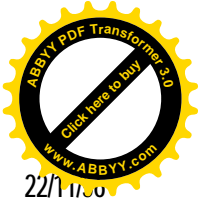

สังโยค

- พยัญชนะวรรคทั้งหลาย
- พยัญชนะที่ ๑ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๑ และที่ ๒ ในวรรคของตนได้ อ. สกโก อกขรี เป็นต้น
- พยัญชนะที่ ๓ ซ้อนหน้าพยัญชนะที่ ๓ และ ๔ ในวรรคของตนได้ อ. อคฺติ อคฺไซ เป็นต้น
- พยัญชนะที่ ๕ สดวรรคนอกจาก ง ซ้อนหน้าพยัญชนะวรรคของตนได้ทุกตัวและซ้อนหน้าตัวเองได้ด้วย อ. ขนฺติ ปณฺณ กณฺเณ เป็นต้น

สนธิ

สนธิ

- มีประโยชน์สำหรับต่อศัพท์และอักษรให้เนื่องกันด้วยอักษรเพื่อจะ ย่นอักษรให้น้อยลง เป็นอุปการะในการแต่งฉันทและให้คำพูด สละสลวย ๆ

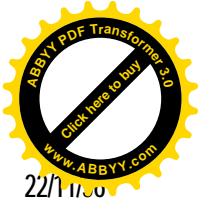

การต่อสนธิ ๒

- ๑. ต่อศัพท์ที่มีวิภัติให้เนื่องด้วย ศัพท์ที่มีวิภัติ
 อ. จตุตาโร อิม เป็น จตุตาโรเม
- ๒. ต่อบทสมาสยน์อักษรให้น้อยลงอีก
 อ. กตอุปกาโร เป็น กโตปกาโร

ประเภทสนธิ ๓

- 1. สระสนธิ ต่อสระ
- 2. พยัญชนะสนธิ ต่อพยัญชนะ
- 3. นิคคหิตสนธิ ต่อนิคคหิต

สนธิกิริยาปกรณ ๘

- ๑. โลโป ลบ
- ๒. อาทโส อาเทศ แปลง
- ๓. อาคโม ลงตัวอักษรใหม่
- ๔. วิกาโร ทำให้ผิดจากของเดิม
- ๕. ปกติ ปกติ คงไว้ตามเดิม
- ๖. ทีโฆ ทำให้ยาว
- ๗. รสุล ทำให้สั้น
- ๘. สณฺเญโค ช้อนตัว

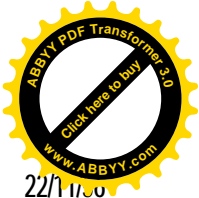

สระสนธิ มีสนธิกริโยปกรณ์ ๗

๑. โลโป	ลบ
๒. อาทโส อาเทศ	แปลง
๓. อาคโม	ลงตัวอักษรใหม่
๔. วิกาโร	ทำให้ผิดจากของเดิม
๕. ปกติ ปกติ	คงไว้ตามเดิม
๖. ทีโฆ	ทำให้ยาว
๗. รสุส	ทำให้สั้น

สระสนธิ

- ต่อสระเบื้องต้น

อุ. ยสุส + อินุทริยานิ	ยสุสินุทริยานิ
------------------------	----------------
- ต่อสระเบื้องต้นปลาย

อุ. สทุธา + อิธ	สทุธธา
-----------------	--------
- ต่อสระมีรูปเสมอกัน

อุ. จตุหิ + อปาเยหิ	จตุหปาเยหิ
---------------------	------------

สระหน้า & สระหลัง

- สระที่ลุดของศัพท์หน้า เรียกว่า สระหน้า
- สระหน้าของศัพท์หลัง (เบื้องต้นปลาย)

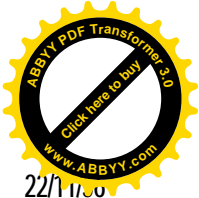

สระหน้า & สระหลัง

- สระที่สุดของศัพท์หน้า เรียกว่า สระหน้า
- สระหน้าของศัพท์หลัง (เบื้องต้น)

พยัญชนะสนธิ มีสนธิกิริยาประกอบ ๕

๑. โลโป	ลบ
๒. อาทโส อาเทศ	แปลง
๓. อาคโม	ลงตัวอักษรใหม่
๔. ปกติ ปกติ	คงไว้ตามเดิม
๕. สณญโค	ซ่อนตัว

นิคหิตสนธิ มีสนธิกิริยาประกอบ ๔

๑. โลโป	ลบ
๒. อาทโส อาเทศ	แปลง
๓. อาคโม	ลงตัวอักษรใหม่
๔. ปกติ ปกติ	คงไว้ตามเดิม

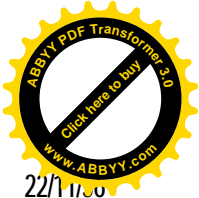

นามศัพท์

นาม+ศัพท์

- นาม ชื่อ
- ศัพท์เสียง หรือ ตัวหนังสือ (มีความหมายชัดเจน)
- นามศัพท์ เสียง หรือ ตัวหนังสือ ที่ไปถึงชื่อ

นามศัพท์ ๓

๑. นามนาม
๒. คุณนาม
๓. สัพพนาม

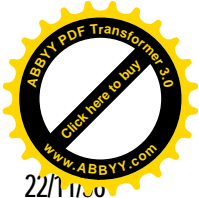

22/11/00

นามนาม

- ชื่อ คน, สัตว์, สถานที่, สิ่งของ, ฯ
-

นามนาม

๑. สาธารณนาม   นามที่ทั่วไปไม่เจาะจง
๒. อสาธารณนาม   นามที่ไม่ทั่วไปเจาะจง

สาธารณนาม

- นามที่ทั่วไปไม่เจาะจง
- แม่น้ำ
- วัด
- ต้นไม้
- โรงเรียน
- ครู

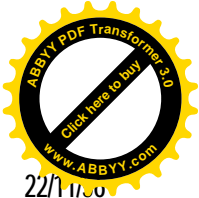

อสุธาธารณนาม

- นามที่ไม่ทั่วไปเจาะจง
- แม่น้ำปิง
- วัดท่านา
- ต้นทูกวาง
- โรงเรียนอนุบาลตาก
- ครูอึ้งคณา

คุณนาม

- นามที่แสดงลักษณะของนามนาม
- สำหรับหมายถึงให้รู้ว่านามนามนั้น ดีหรือชั่ว

คุณนาม ๓

๑. ปกติ	ดี	ปณฺตฺโต	ปาโป
๒. วิเสส	ดีกว่า	ปณฺตฺตโร	ปาปตโร
๓. อติวิเสส	ดีที่สุด	ปณฺตฺตโม	ปาปตโม

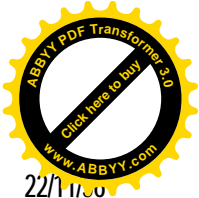

ศัพท์นาม

- คำที่เป็นชื่อปวง คือหมายความว่า เป็นคำที่ใช้แทนนามนาม (สาธารณ-อสาธารณนาม) มิให้ เป็นการซ้ำซาก เบื่อหู ไม่น่าฟัง

ศัพท์นาม ๒

1. ปุริสศัพท์นาม
2. วิเศษศัพท์นาม

ปุริสศัพท์นาม

- เป็นศัพท์สำหรับใช้แทนชื่อ คน สัตว์ ที่ และสิ่งของ ที่ออกชื่อ มาแล้วข้างต้น เพื่อจะไม่ให้เป็นการซ้ำซาก ฟังไม่เพราะหู โดยตรง

บุรุษ ๓

- ต ศัพท์ที่ต้นนั้น เป็นปฐมบุรุษ หรือประถมบุรุษ (ชายที่ ๑) สำหรับใช้ออกชื่อคนและสิ่งของผู้พูดออกชื่อถึง เช่นคำในภาษาของเราว่า “เขา” เป็นต้น (He She It)
- ตุมห ศัพท์ เป็นมชฌิมบุรุษ หรือมัธยมบุรุษ (ชายมีในท่ามกลาง) บุรุษที่ ๒ สำหรับใช้ออกชื่อคนที่ผู้พูด ทั่วกับคนใดสำหรับออกชื่อคนนั้น เช่นคำในภาษาของเราว่า ท่าน คุณ โยมเจ้า ตามคำสูงและต่ำ เป็นต้น (You)
- อมห ศัพท์ เป็นอุตตมบุรุษ หรืออุตตมบุรุษ (ชายสูงสุด) บุรุษที่ ๓ สำหรับใช้ออกชื่อผู้พูด เช่นคำในภาษาของเราว่า ฉัน ข้า ผม อาตมา ตามคำสูงและต่ำ เป็นต้น (I)

บุรุษ ๓

๑. ปฐมบุรุษ (1st) หมายถึง ผู้ที่ไม่ใช่ผู้พูดและผู้ที่ถูกพูดอยู่ด้วย หรือแปลว่า เขา เรียกว่าเป็น ต ศัพท์
๒. มัธยมบุรุษ (2nd) หมายถึง ผู้ที่ถูกพูดอยู่ด้วย หรือแปลว่า เธอ เรียกว่าเป็น ตุมห ศัพท์
๓. อุตตมบุรุษ (3rd) หมายถึง ผู้พูด หรือแปลว่า ฉัน เรียกว่าเป็น อมห ศัพท์

บุรุษ ๓

- ประถมบุรุษ ได้แก่ ต ศัพท์ เทียบกับคำในภาษาของเราคือ ท่าน, เธอ, เขา, มัน เป็นต้น
- มัธยมบุรุษ ได้แก่ ตุมห ศัพท์ เทียบกับคำในภาษาของเรา คือ เจ้า , ท่าน, สู้, เอ็ง, คุณ, เธอ, แก, ได้เห่า เป็นต้น
- อุตตมบุรุษ ได้แก่ อมห ศัพท์ เทียบกับคำในภาษาของเรา คือ ฉัน , ข้า, กู, กั้น, ผม, กระผม เป็นต้น

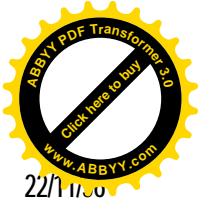

วิเสสนศัพท์พนาม

- เป็นสรรพนามที่ทำหน้าที่ขยายนาม เพื่อบอกว่านามตัวไหนที่กำลังกล่าวถึงอยู่
- (โล) เขา, (เต) พวกเขา, (ลา) เธอ, (ตา) พวกเขา
- (ต) นั้น, (เอต) นั้น, (อิม) นี้, (อม) โฉน

นามศัพท์

- นามนามเป็นประธาน คุณนามและศัพท์นามเป็นบริวาร
- เพราะเมื่อมีนามนามแล้ว คุณนามและศัพท์นามจึงมีได้
- เพราะฉะนั้น นามนามจึงสำคัญที่สุด

นามศัพท์

๑. ลิงค์
๒. วจนะ
๓. วิภัตติ

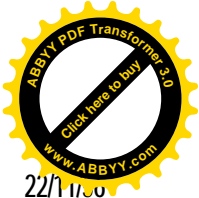

22/11/00

ลิงค์

- เพศ แบ่งออกเป็น ๓ คือ

ลิงค์

๑. ปุงลิงค์   เพศชาย
๒. ยิดถี่ลิงค์   เพศหญิง
๓. นปุงสลลิงค์   ไม่ใช่ชายไม่ใช่หญิง

วจนะ

- คำพูดบอกจำนวน (ให้ทราบว่ามีน้อยหรือมาก)

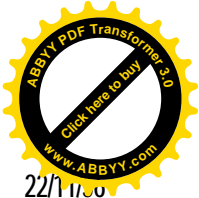

วจนะ

- ๑. เอกวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของสิ่งเดียว
- ๒. พหูวจนะ คำพูดสำหรับออกชื่อของมากกว่าสิ่งเดียว

วิภัติ

- สิ่งที่ใช้แจกศัพท์ให้มีรูปต่างๆ เพื่อให้มีเนื้อความเชื่อมต่อกับคำอื่นๆ ในประโยค
- วิภัตินั้นมี ๑๔ ตัว แบ่งเป็น เอกวจนะ ๗ พหูวจนะ ๗

วิภัติ

วิภัติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
ปรุมาที่ ๑	ลิ	โย
ทุดิยาที่ ๒	อ	โย
ตติยาที่ ๓	นา	หิ
จตุรฐีที่ ๔	ส	น
ปัญจมีที่ ๕	สมา	หิ
ษัฎฐีที่ ๖	ส	น
สัตตมีที่ ๗	สมี	สุ

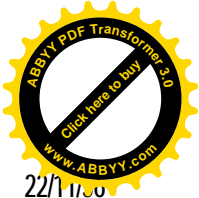

22/11/00

อายุตนิบาต

- คำเชื่อมประจำวิภัติ
- (ตรงกับบุพพทในภาษาไทย)
- คำที่เชื่อมคำหรือกลุ่มคำให้สัมพันธ์กันและเมื่อเชื่อมแล้วทำให้ทราบ ว่า คำ หรือ กลุ่มคำที่เชื่อมกันนั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ได้แก่ ใน แก่ จน ของ ด้วย โดย ฯลฯ

อายุตนิบาต

วิภัติ	เอกวจนะ	พหูวจนะ
ปฐมที่ ๑	อ.(อันว่า)	อ.(อันว่า) (ท.) (ทั้งหลาย)
ทุติยาที่ ๒	ซึ่ง,สู่,ยัง,สิน	ซึ่ง.(ท.),สู่.(ท.)ยัง.(ท.),สิน.(ท.)
ตติยาที่ ๓	ด้วย,โดย,อัน,ตาม,เพราะ,มี	ด้วย.(ท.) ฯ
จตุตฐีที่ ๔	แก่,เพื่อ,ต่อ	แก่.(ท.) ฯ
ปัญจมีที่ ๕	แต่,จาก,กว่า,เหตุ	แต่.(ท.) ฯ
ฉกฺษีที่ ๖	แห่ง,ของ,เมื่อ	แห่ง.(ท.) ฯ
สัตตมิที่ ๗	ใน,ใกล้,ที่,ครั้นเมื่อ,ในเพราะ	ใน.(ท.) ฯ

การันต์

- สระท้ายที่สุคศัพท์

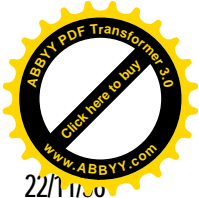

การันต์

- ปุงลิ่งค้   ปุงลิ่ง, มุนี, เสฎฐี, ครุ, วิญญู
- อิตถ์ลิ่งค้   กณญญา, รตติ, นารี, รชช, วธู
- นปุงลิ่งค้   กุล, อกขิ, วตถุ

อ การันต์ แจกอย่าง ปุงลิ่ง (ปุงลิ่ง)

วิ	เอก	พหู	ศัพท์แจกตาม	
ป.	ปุงลิ่ง	ปุงลิ่ง	อาจเรีย	อาจเรีย
ท	ปุงลิ่ง	ปุงลิ่ง	กุมาร	เด็ก
ติ	ปุงลิ่ง	ปุงลิ่ง	ชตติย	กษัตริย์
จตุ	ปุงลิ่ง	ปุงลิ่ง	คน	หมู่
ป	ปุงลิ่ง	ปุงลิ่ง	โจร	โจร
ฉ	ปุงลิ่ง	ปุงลิ่ง	ฉน	มหรสพ
ส	ปุงลิ่ง	ปุงลิ่ง	ชน	ชน
อา	ปุงลิ่ง	ปุงลิ่ง	แทน	ขโมย

สังขยา

- ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับนามนามชื่อว่า สังขยา ๆ แปลว่า ศัพท์ที่เป็นเครื่องกำหนดนับ หรือศัพท์ที่เครื่องนับนามนามให้รู้ว่ามีประมาณเท่าใด แบ่งออกเป็น ๒ คือ ปกติสังขยา ๑ ปุณสังขยา ๑

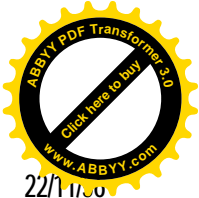

22/11/00

สังขยา ๒

1. ปกติสังขยา
2. ปุรณสังขยา

ปกติสังขยา

- ปกติสังขยา แปลว่านับนามนามโดยปกติ เช่น ๑-๒-๓ เป็นต้น หรือจะนับเว้นในระหว่างก็ได้เช่น ๒-๔-๖-๘-๑๐ เป็นต้น ซึ่งตรงกับภาษาของเรา เช่น เณรรูปหนึ่งมีหนังสือคู่มือ การเรียนบาลี ไวยากรณ์ ๑ เล่ม สมุด ๒ เล่ม การนับอย่างนี้นับโดยลำดับติดต่อกัน ที่นับเว้นในระหว่าง เช่น เณรรูปหนึ่งมีหนังสือคู่มือการเรียนบาลีไวยากรณ์ ๒ เล่ม สมุด ๔ เล่ม การนับอย่างนี้ก็เรียกว่าปกติสังขยาทั้งสิ้น ๆ

ปุรณสังขยา

- ปุรณะสังขยา แปลว่านับนามนามในที่เต็มในที่นั้น ๆ คือนับเป็นชั้น ๆ เช่นที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ ที่ ๕ เป็นต้น เหมือนคำพูดในภาษาของเรา เช่นว่า เณรรูปที่ ๑ กำลังเรียนประโยคที่ ๒ ณ ชั้นที่ ๓ ของอาคารเรียน อย่างนี้เรียกว่าปุรณสังขยา ๆ

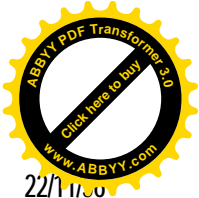

สังขยา & วจนะ

- สังขยาเป็นเครื่องกำหนดนับนามนาม ให้รู้ได้อย่างละเอียดว่าจำนวนของนามนามมีมากน้อยเท่าไร สามารถจะกระจายให้รู้ได้ว่ามีเท่านี้เท่านี้ได้ โดยแจ้งชัด เช่น ปญจ ชนา อ. ชน ท. ห้า
- ส่วน วจนะ มีหน้าที่เป็นเพียงตัวประมาณจำนวนของนามนามว่ามากหรือน้อยเพียงใด ไม่อาจบอกจำนวนได้โดยละเอียดว่ามีเท่านี้เท่านี้แน่นอนได้ แต่ก็พอจะจับเค้าได้เฉพาะเอกวจนะเท่านั้นเพราะหมายเอาของสิ่งเดียวไม่แน่เสมอไป เป็นเอกวจนะก็จริง แต่หมายเอาของหลายสิ่ง เช่น ปตตจิวรี แปลว่า อ. บาตรและ จิวรี เป็นตัวอย่างที่เป็นเอกวจนะแต่หมายเอาของสองสิ่ง เพราะฉะนั้นจึงไม่แน่นอนเหมือนสังขยา

อาชยาด

อาชยาด

- ศัพท์ที่กล่าวถึงกิริยา
- ยิน เเดิน นัง นอน พุด คิต ถาม เขียน ตัม กิษา

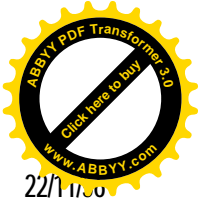

เครื่องปรุงอาชยาด

1. วิภัติ
2. กาล
3. บท
4. วาจนะ
5. บุรุษ
6. อาตุ
7. วาจก
8. ปัจจัย

วิภัติ ๘

1. วัตตมานา
2. ปัญจมี
3. สัตตมี
4. ปโรกษา
5. ทิยัตตมี
6. อชชัตตมี
7. ภวิสสันติ
8. กาลาติปัตติ

วิภัติ วัตตมานา แปลว่า อยู่, ย่อม, จะ

บุรุษ	เอกวาจนะ	พหูวาจนะ
ปฐมบุรุษ (ต)	ติ	อนติ
มัธยมบุรุษ (ตฺมฺห)	สิ	ถ
อุตตมบุรุษ (อฺมฺห)	มิ	ม

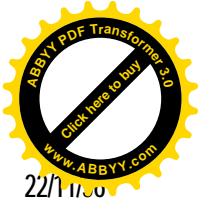

กาล ๓

- สภาพซึ่งบั่นรอน
- ทำอายุของสัตว์ให้หมดสิ้นไป

1. ปัจจุบันกาล
2. อดีตกาล
3. อนาคตกาล

บท ๒

1. ปรัสสบท   เพื่อผู้อื่น
2. อัคคโนบท   เพื่อตนเอง

วจาณะ ๒

1. เอกวจาณะ
2. พหุวจาณะ

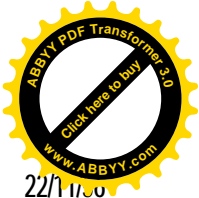

บุรุษ ๓

1. เอกวจนะ
2. พหุวจนะ

ธำตุ ๒

- ศัพท์ที่เป็นมูลราก
- ต้นเดิม หรือรากเหง้าให้เครื่องปรุงอื่นเข้าประกอบ
- ทรงไว้ซึ่งเนื้อความของตน

1. สกัมธธาตุ
2. อกัมธธาตุ

วาจก ๕

- กิริยาศัพท์ที่กล่าวบทซึ่งเป็นประธาน
- บังให้ทราบบทที่เป็นประธานของประโยค
- ประกอบด้วย วิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ธำตุ

1. กัตตวาจก
2. กัมมวาจก
3. ภาววาจก
4. เหตุกัตตวาจก
5. เหตุกัมมวาจก

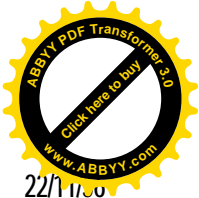

ปัจจัย

- ใช้ลงประกอบกับธาตุ ลงข้างหน้าวิภัติ
- เป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงวาก

1. กัตตวาก   อ เอ ย ญ ณา ณาหา โอ เณ ฌย
2. กัมมวาก   ย กับ อิ อาคม หน้า ย
3. ภาววาก   ย
4. เหตุกัตตวาก   เณ ฌย ณาเป ณาปย
5. เหตุกัมมวาก   ๑๐ ตัว /ณาเป /ย กับ อิ อาคม หน้า ย

กิตก์

กิตก์

- ชื่อของศัพท์ที่ประกอบด้วยปัจจัย
- กำหนดหมายรู้ความหมายของนามศัพท์ และกิริยาศัพท์
- มีความหมายแตกต่างออกไป ตามที่ปัจจัยประกอบ

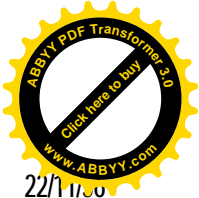

กิตติ์

- ทาน
- ทา ธาตุ ในความให้
- ลง ยุ ปัจจัย
- แปลง ยุ เป็น อน
- มีความหมายหลายนัยยะ

ทาน

- เป็นชื่อของสิ่งของที่พึงสละ
- ทาดพุนฺติ ทานํ

ทาน

- เป็นชื่อของการให้
- เฟงกิริยาอาการของผู้ให้

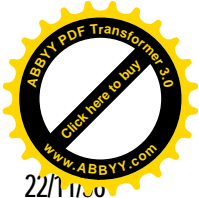

ทาน

- เป็นชื่อของเจตนา
- เฟ่งถึงความคิดก่อน หรือความตั้งใจ

กิตต์ ๒

1. นามกิตต์
2. กิริยากิตต์

กิริยากิตต์

- ศัพท์กิริยาที่ประกอบปัจจัยกิตต์
- กิริยา ยืน เดิน นั่ง นอน พุด คิด ถาม เขียน ตี๋ม กิ๋น
- กิริยาในระหว่าง (กิริยาย่อย)
- ตวา แปลว่า แล้ว
- สุตวา , วตวา , กตวา , คนตวา , อาคนตวา , เทเสตวา ภูษชิตวา , วนทิตวา , ปวลิตวา , ทิสวา , นิสทิตวา ,

---

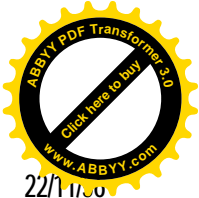

สมาส

สมาส

- การย่อนามศัพท์ตั้งแต่ ๒ ศัพท์ ให้เป็นบทเดียวกัน

สมาส

- การย่อนามศัพท์ตั้งแต่ ๒ ศัพท์ ให้เป็นบทเดียวกัน
- ศัพท์ที่ย่อเข้า
- อุ. มหันโต + ปุริโส   มหาปุริโส

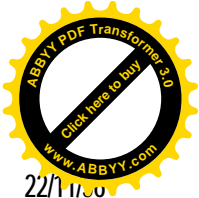

ตัดทอน

ตัดทอน

- ตัดทอนศัพท์ให้น้อยลง ไม่ให้รุงรังในส่วนไม่จำเป็น
- ใช้ปัจจัยแทน
- แปลได้ความหมายเท่าเดิม
